

Mgr. Martin Vyskočil
Policejní akademie České republiky v Praze
student doktorského studia

Kriminalistická expertiza a spolupráce policisty se znalcem u trestného činu pojistného podvodu

Úvod

Prezentovaný příspěvek je částečným výsledkem zkoumání problematiky v rámci disertační práce na téma – Kriminalistické a multidisciplinární aspekty trestného činu pojistného podvodu. Jedním z vybraných kriminalistických aspektů je *kriminalistická taktika* a vybrané významné kriminalisticko-taktické metody, mezi které bezesporu patří *kriminalistická expertiza a s ní související spolupráce policisty se znalcem*.

Kriminalisticko-taktickými metodami rozumíme metody kriminalisticko-praktické činnosti představující strukturu, obsah a posloupnost typických činností policejních orgánů při odhalování, objasňování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti. Zahrnují zpravidla proces získávání informací, jejich přetváření, dokumentaci a způsob jejich využití v praxi.¹

První část příspěvku je obecným vymezením kriminalistické expertizy a spolupráce policisty se znalcem, a to včetně základního legislativního rámce, definice etap vytváření znaleckého posudku, obsahu posudku, dělení expertizy dle druhu a její hodnocení.

Druhá část příspěvku se specificky orientuje na aspekty kriminalistické expertizy a spolupráce policisty se znalcem ve vztahu k trestným činům pojistných podvodů. Autor představuje jednotlivé druhy kriminalistické expertizy a dalších znaleckých oborů, jejichž znalecké zkoumání je využitelné v souvislosti s odhalováním, objasňováním a vyšetřováním trestných činů pojistných podvodů.

Ke zpracování příspěvku byly využity následující metody: analytická, syntetická a komparace. K získání nových poznatků vedly konzultace s odborníky a studium spisové dokumentace bezpečnostní, vyšetřovací a soudní praxe.

Kriminalistická expertiza a spolupráce policisty se znalcem

V souvislosti s odhalováním a objasňováním kriminality pojistných podvodů patří kriminalistická expertiza k nejvýznamnějším kriminalisticko-taktickým metodám. K posouzení určitých skutečností či řešení řady odborných otázek, které jsou s nimi spojeny, je nutné využít vysoce odborných znalostí z různých oborů vědy. *Kriminalistická expertiza je samostatná metoda kriminalisticko-praktické činnosti, která spočívá v provedení systému úkonů a operací směřujících k odhalení, zajištění a objasnění kriminalisticky relevantních skutečností, pro účely dokazování v trestním*

¹ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 12.

řízení, za použití vysoce odborných znalostí a specifických metod práce z různých oblastí vědy, techniky, umění a řemesel.¹

Policistou je příslušník policie. Policejní orgán pověřený vyšetřováním, v minulosti označován jako vyšetřovatel, je vždy současně policistou, naopak ne každý policista je vždy policejním orgánem pověřeným vyšetřováním.

Základní legislativní vymezení

Legislativní rámec přibrání znalce orgány činnými v trestním řízení je upraven v zákoně č. 141/1961. Sb., trestní řád (dále také TŘ). Zákonná úprava postavení a výkon činnosti znalce je upraveno v ustanoveních zákona č. 37/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Podle trestního řádu je upraveno přibrání znalce a další související procesní náležitosti uvedeny v ustanoveních § 105 - § 111. Podle ustanovení § 105 odst. 1 TŘ: *„Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce. V přípravném řízení přibírá znalce ten orgán činný v trestním řízení, jež považuje znalecký posudek za nezbytný pro rozhodnutí, pokud byla věc vrácena k došetření, státní zástupce, a v řízení před soudem předseda senátu. O přibrání znalce se vyrozumí obviněný a v řízení před soudem též státní zástupce. Jiná osoba se o přibrání znalce vyrozumí, je-li k podání znaleckého posudku třeba, aby tato osoba něco konala nebo strpěla.“*

Dále je ustanovením, podle § 105 odst. 4, mj. stanovena možnost přibrat znalce dva, pokud jde o objasnění skutečnosti zvláště důležité. Ustanovení § 105 odst. 5 stanoví následující: *„O odborné vyjádření podle odstavce 1 lze požádat i osobu, která je podle zvláštního zákona zapsána v seznamu znalců, a fyzickou nebo právnickou osobu, která má potřebné odborné předpoklady. Státní orgán předloží orgánům činným v trestním řízení odborné vyjádření vždy bez úplaty.“* Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb., upravila, že znalecký posudek se vyžádá teprve tehdy, jestliže ve věci nepostačuje odborné vyjádření. S účinností do 31. 12. 2001 byla platná právní úprava, která k posouzení odborných otázek zásadně požadovala zpracování znaleckého posudku, a jen výjimečně bylo možné spokojit se s odborným vyjádřením.² Složitost posuzované otázky vždy hodnotí orgán činný v trestním řízení, který zvažuje přibrání znalce, přičemž posouzení vždy záleží na jeho odborných znalostech a profesní erudici.

Odborné vyjádření je listinným důkazním prostředkem (§ 112 odst. 2 TŘ), kterým si orgány činné v trestním řízení nebo strany (§ 89 odst. 2 TŘ) opatřují od osob nebo orgánů *k tomu způsobilých odborné skutkové poznatky, které nevyžadují hlubšího (znaleckého) posouzení.* Odborná vyjádření (kriminalisticko-technické expertizy) podávají například oddělení kriminalistické techniky a expertiz Krajských správ Policie ČR nebo Kriminalistický ústav v Praze, ale může to být i poskytovatel zdravotnických služeb, obvodní lékař, banka nebo prodejna, v níž byla zakoupena odcizená věc, odhadce atd. Odborné vyjádření tak může být vypracováno osobou s potřebnými

¹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. 1. vyd. Praha: ABOOK s.r.o., 2017, s. 258.

² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. 1. vyd. Praha: ABOOK s.r.o., 2017, s. 259.

odbornými předpoklady a může jí být fyzická i právnická osoba, státní orgán a samozřejmě znalec. Pokud je třeba konkrétního zpracovatele odborného vyjádření k obsahu odborného vyjádření vyslechnout, je na rozdíl od znalce v postavení svědka (§ 100) nebo osoby podávající vysvětlení (§ 158 odst. 3).¹ Odborným vyjádřením se rozumí např. protokol o lékařském vyšetření na alkohol v krvi, lékařská zpráva o zranění poškozeného, posouzení technické přijatelnosti poškozené věci atd. Odborné vyjádření je zpravidla mnohem stručnější než znalecký posudek, orgány činné v trestním řízení prioritně zajímá odpověď na jím položenou otázku, u znaleckého posudku jsou posuzovány i postupy na základě, kterých znalec dospěl k jeho závěru.

Znalecký posudek je samostatným důkazním prostředkem, kterým si orgány činné v trestním řízení nebo strany (§ 89 odst. 2 TŘ) opatřují od osob nebo orgánů k tomu *zvláště odborně způsobilých - znalců odborné skutkové poznatky*. Znalce je třeba přibrat tehdy, jestliže pro složitost posuzované otázky není postačující vyžádat odborné vyjádření. Úkolem znalce je vypracovat posudek o skutečnosti důležité pro trestní řízení, jejíž objasnění takových odborných znalostí vyžaduje obdobně, jako je tomu při vyžádání odborného vyjádření, lze i znalecký posudek v závažnějších případech vypracovat v podobě kriminalisticko-technické expertizy. Znalecký posudek je zvláštním samostatným druhem důkazu, jehož účelem je objasnění skutkových okolností na základě odborných znalostí v příslušném oboru.²

Expertizy lze využít ze strany správních orgánů při správním řízení, civilních a trestních soudů, ale i jiných fyzických či právnických osob. Zadání a vypracování odborného vyjádření nebo znaleckého posudku není limitováno na trestní řízení.

Znalci, který je pověřen úkonem, se poskytnou potřebná vysvětlení ze spisu a vymezí se jeho úkoly. Přitom je třeba dbát toho, že znalci nepřísluší provádět hodnocení důkazů a řešit právní otázky. Je-li toho k podání posudku třeba, dovolí se znalci nahlédnout do spisů nebo se mu spisy zapůjčí. Může mu být též dovoleno, aby byl přítomen při výslechu obviněného a svědků a aby jim kladl otázky vztahující se na předmět znaleckého vyšetřování. V odůvodněných případech se znalci umožní, aby se zúčastnil provedení i jiného úkonu trestního řízení, pokud takový úkon má význam pro vypracování znaleckého posudku. Znalec může též navrhnout, aby byly jinými důkazy napřed objasněny okolnosti potřebné k podání posudku. Znalci se zpravidla uloží, aby posudek vypracoval písemně.³

Podle ustanovení §110 TŘ ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může policejní orgán nebo státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu přibrat státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem. V případech, kdy je předložený znalecký posudek stranou trestního řízení a splňuje všechny zákonem požadované náležitosti vč. připojené doložky znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, postupuje se při provádění

¹ DRAŠTÍK, Lukáš a Jaroslav Fenyk a kol. *Trestní řád: komentář*. Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Právní stav ASPI k 1. 5. 2017.

² DRAŠTÍK, Lukáš a Jaroslav Fenyk a kol. *Trestní řád: komentář*. Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Právní stav ASPI k 1. 5. 2017.

³ Podle ustanovení § 107 z. č. 141/1961 Sb., Trestní řád.

tohoto důkazu stejně, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný orgánem činným v trestním řízení. Orgán činný v trestním řízení umožní znalci, kterého některá ze stran požádala o znalecký posudek, nahlédnout do spisu nebo mu jinak umožní seznámit se s informacemi potřebnými pro vypracování znaleckého posudku.

Na zpracování znaleckého posudku se od počátku podílejí orgány činné v trestním řízení, zejména policejní orgán, který zajišťuje podklady pro znalecké zkoumání, definuje otázky pro znalce a se znalcem při zpracování posudku aktivně spolupracuje. Policejní orgán po zpracování posudku vyhodnocuje znalecký posudkem, zda splňuje všechny náležitosti a zda není nutné položit znalci doplňující zadání (otázky). Jestliže to požaduje povaha posuzované věci, je znalec oprávněn přibrat konzultanta k posuzování dílčích otázek, toto je zapotřebí uvést v posudku. Je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, je nutno požádat znalce o vysvětlení. Kdyby to nevedlo k výsledku, přibere se znalec jiný.

V případech přibrání znalce lze vznést námitky ze zákonem taxativně uvedených důvodů, zákon také určuje, kdo jejich důvodnost s ohledem na aktuální stadium trestného řízení posoudí a jakým způsobem postupuje. Uvedené je upraveno v § 105 odst. 3 TŘ: *„Proti osobě znalce lze vznést námitky z důvodů, které stanoví zvláštní zákon. Vedle toho lze vznést námitky proti odbornému zaměření znalce nebo proti formulaci otázek položených znalci. V přípravném řízení důvodnost takových námitek posoudí státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu soudu, před kterým se v době oznámení námitek vede řízení; jsou-li námitky uplatněny v rámci opravného prostředku, posoudí je orgán, kterému přísluší o opravném prostředku rozhodnout. Vyhoví-li tento orgán námitkám a důvody pro vyžádání znaleckého posudku trvají, učiní opatření k vyžádání znaleckého posudku buď jiným znalcem, nebo podle jinak formulovaných otázek; v opačném případě oznámí osobě, která námitky vznesla, že neshledal k takovému postupu důvody. Stanovisko k námitkám uplatněným v rámci opravného prostředku zpravidla tvoří součást odůvodnění rozhodnutí o takovém opravném prostředku.“*

Seznamy znalců jsou veřejně přístupné a jsou vedeny zejména na ministerstvu spravedlnosti. Znalecký posudek musí být opatřen kulatou pečetí, která obsahuje státní znak, jméno znalce s uvedením znalecké funkce. Znalci jsou povinni vést o provedených úkonech znalecký deník. Při zadání znaleckého úkonu, stanoví zadavatel v mezích zákona znalci lhůtu, ve které má být znalecký úkon proveden, před stanovením lhůty je vhodné zamýšlenou lhůtu konzultovat se znalcem k posouzení přijatelnosti dané lhůty s ohledem na zadání.

Etapy vytváření znaleckého posudku

Proces utváření znaleckého posudku lze rozdělit do jednotlivých etap.

Za počáteční etapu lze označit **přípravu a nařízení expertizy**. Kvalitní příprava je předpokladem k objektivnímu a úplnému znaleckému zkoumání, přípravou rozumíme – zajištění, shromáždění a dokumentaci všech dostupných nositelů informací, materiálů, k provedení expertizy. V každé expertize dochází ke znaleckému zkoumání jednotlivých objektů, u nichž se předpokládá, že jsou nositeli kriminalisticky relevantních informací významných k objasnění odborných otázek (nap. věci, listiny aj.). Zajištění jednotlivých objektů a jejich původu musí být v rámci platné legislativy, tedy procesně podchyceno v příslušných protokolech a navazující kriminalisticko-

technické dokumentaci. Objekty kriminalistické expertizy rozlišujeme na jednotlivé druhy. Objekty neznámého původu, které mají předpoklad příčinné souvislosti s vyšetřovanou událostí, a objekty známého původu, které nemají příčinnou souvislost s vyšetřovanou událostí a jsou zajištěny v průběhu vyšetřování prováděného policejním orgánem nebo vlastní činnosti soudního znalce (např. srovnávací stopy; vzorky; ukázky; kriminalistické sbírky a evidence; standardy; katalogy aj.). Dále znalci pracují s tzv. pomocnými materiály, tyto pomáhají znalci zorientovat se v dané trestní věci a komplexní informace o všech skutečnostech, které mají v průběhu znaleckého zkoumání svůj význam – vyšetřovací spis (protokol o ohledání věci, protokol o ohledání místa, kriminalisticko-technická dokumentace, protokoly o výslechu, lékařské zprávy atd.).

Následující etapa je **vymezení předmětu znaleckého zkoumání a výběr znalce**. Orgány činné v trestním řízení určují, které objekty budou podrobeny jakému znaleckému zkoumání a z jakého hlediska musí být znalecké zkoumání provedeno, protože každý objekt může být zkoumán z různých aspektů. Po zvážení všech aspektů, určuje orgán činný v trestním řízení druh odborných znalostí a na ně navazující žádané druhy expertizy, které budou využity k objasnění odborných otázek. V návaznosti na uvedené je nutné určit, zda postačí přibrání jednoho znalce nebo bude zapotřebí více znalců a z jakých oborů. Výběr znalce je podmíněn předmětem a rozsahem znaleckého zkoumání.

Zásadním okamžikem, etapou, je **formulace a sestavení otázek pro znalce**, které je zajišťováno orgány činnými v trestním řízení, které by se měly řídit následujícími pravidly:

- otázky nesmí přesahovat odbornost znalce,
- otázky musí mít odborný charakter, za žádných okolností nelze akceptovat požadavky k hodnocení trestně právních skutečností,
- otázky musí být jasné, přesné, konkrétní a srozumitelné,
- otázky musí být sestaveny v logickém sledu, a to od otázek obecných ke konkrétním, takovým způsobem, aby bylo vlastní zkoumání vyčerpávající a bylo možné učinit jednoznačné závěry,
- otázky nesmí být sugestivní, návodné, úskočné nebo klamavé.¹

Předposlední etapou je **vyžádání znaleckého zkoumání**, jejím důležitým aspektem je volba vhodného okamžiku nařízení expertizy a rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení o jeho přibrání. Trestní řád ukládá orgánům činným v trestním řízení rozhodovat o přibrání znalce tzv. opatřením, proti opatření je přípustná stížnost, ale tato nemá odkladný účinek. Kriminalista má možnost přibrat znalce opatřením již v před zahájením trestního stíhání, a to v případě, že jde o neodkladný a neopakovatelný úkon ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 TŘ, a to i před zahájením trestního stíhání podle ustanovení § 158 odst. 3 TŘ, pokud je k odůvodnění dalšího rozhodnutí nutné objasnit odborné skutečnosti z oblasti vědy, techniky, umění a řemesel.²

¹ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 58-63.

² PORADA, Viktor a kolektiv. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 502.

Za poslední, čtvrtou, etapu je označována **další spolupráce se znalcem**. V případě, že jsou zjištěny nové informace k objektu zkoumání, což může být zjištěno dodatečně po zadání znaleckého posudku, tyto informace musí být předány znalci, aby bylo dosaženo úplného a zcela objektivního znaleckého zkoumání.

Navazující proces samotného znaleckého zkoumání lze rozdělit do 3 stadií:

- přípravné stadium znalce
 - seznámení znalce s materiály, ujasnění položených otázek, utváření obecné představy o předmětu expertizy, vypracování hypotézy, určení vědeckých metod a nutných prostředků k vyřešení případu, zvolení vhodného postupu a posloupnosti jejich použití. V případě nedostatečných podkladů, vyžádá od orgánů činných v trestním řízení jejich doplnění,
- vlastní znalecké zkoumání neboli analyticko-syntetické stadium
 - podrobné a detailní zkoumání, dokumentace celého průběhu zkoumání a výsledků jednotlivých úkonů/postupů/operací,
- vyvozování a formulace závěrů
 - cílem je utřídit zjištěné závěry a formulovat je do podoby využitelné v trestním řízení. Odpovědi znalce na položené otázky musí být zcela jednoznačné a srozumitelné. V případě, že nelze stanovit kategorický soud dané věci, může znalec stanovit pouze pravděpodobnostní závěr – zda je taková věc vůbec možná či uskutečnitelná v konkrétních podmínkách, popřípadě v jakých podmínkách. Pokud nelze učinit kategorický ani pravděpodobnostní závěr, musí znalec formulovat odpověď tak, že na položenou otázku nelze odpovědět.

Znalecký posudek se skládá **ze tří částí** – *úvod, nález a závěr*. V úvodní části znaleckého posudku jsou obsaženy: základní údaje k osobě znalce (příp. znaleckého ústavu); označení subjektu, který expertizu nařídil; údaje o související trestní věci, zejména číslo jednacích a stručná charakteristika; souhrn předložených podkladů pro vypracování expertizy; souhrn doslovně citovaných otázek položených znalci orgány činnými v trestním řízení. Rovněž soudní znalec uvede, že byl účasten některým procesním úkonům v případě, že tomu tak bylo. V *nálezu* jsou popsány zkoumané objekty, postupy a výsledky zkoumání vč. použitých metod a prostředků, a to i dokumentačních. K využití jednotlivých metod a prostředků jsou uvedeny důvody jejich použití. Je nutné uvést, zda byly použity destruktivní nebo nedestruktivní metody. V případě opatření srovnávacích vzorků, je nutný popis způsobu jejich opatření, jejich původu a další potřebné údaje ve vztahu ke konkrétním okolnostem. Pokud je to vhodné, znalec uvede vědecká východiska, která vysvětlují základní vztahové otázky, jež mají význam pro posouzení výsledků. *Závěrečná* část obsahuje znalecova zjištění ve formě odpovědí na jednotlivé zadané otázky. Znalecký posudek musí být vždy znalcem podepsán, opatřen razítkem znalce a připojena tzv. znalecká doložka. Součástí znaleckého posudku je dokumentace pořízená nebo využita znalcem, a to ve formě příloh.

Expertizy lze dělit **dle počtu přibraných znalců** (1 znalec; 2 znalci; 2 a více znalců), **počtu aplikovaných oborů**, **rozsahu znaleckého zkoumání** a **posloupnosti expertiz**. Nejdůležitějším kritériem je dělení podle druhu odborných znalostí v příslušném oboru vědy, techniky, umění a řemesel. Nejčastěji jde o obory kriminalistické techniky. Podle posloupnosti expertizy se dělí na prvotní, doplňující

a opakované. Doplňující expertiza se nařizuje v případech, kdy po vypracování prvotní expertizy, byly zjištěny v průběhu řízení nové skutečnosti, které je nutné objasnit nebo pokud není vypracovaná expertiza dostatečně jasná či úplná, můžou být položeny dodatečné otázky. Zpravidla je dodatečná expertiza provedena shodným znalcem. Opakovaná expertiza nastává v případě, kdy je zjištěno, že prvotní expertiza nebyla provedena úplně, závěry jsou neopodstatněné, byla zjištěna podjatost znalce nebo je vyjádření znalce zejména v závěru nejasné a tyto vady není schopen znalec odstranit výsledkem či doplňující expertizou. Opakovanou expertizu zásadně provádí jiný znalec, v závažných případech znalecký ústav nebo může být nařízena expertiza prováděna dvěma znalci.¹

Hotový znalecký posudek nebo odborné vyjádření, které je předáno orgánů činnému v trestním řízení, který byl zadavatelem posudku, musí být **objektivně hodnocen** a posouzen, a to z hlediska formální i obsahové stránky. Z hlediska formální stránky, musí znalecký posudek splňovat všechny formální náležitosti např. znalecká doložka, podpis, pečeť, písemná forma atd. Složitější je hodnocení obsahové stránky znaleckého posudku, které spočívá v uvedeném výčtu otázek, kterými by mělo být zjištěno následující:

- zda byly znalci předloženy dostačující a věrohodné materiály,
- zda byly znalcem podrobeny zkoumání všechny zaslané objekty a zda nedošlo k jejich záměně,
- zda byly využity vhodné metody a postupy vědeckého zkoumání,
- zda závěry znalce vycházejí ze stanovených vědeckých metod a postupů a zda nejsou závěry znaleckého posudku v rozporu s výsledky dílčích zkoumání v rámci dané expertizy,
- jaký je vztah závěrů k ostatním, ve věci zjištěným, důkazům, zda tyto důkazy doplňují, jsou s nimi v souladu či v rozporu,
- zda byly zkoumáním odhaleny nové vztahy, dosud neznámé informace a jaký je jejich důkazní význam, popřípadě možnosti využití v konkrétní věci.²

Druhy kriminalistické expertizy a spolupráce policisty ve vztahu k pojistným podvodům

Ve vztahu k odhalování a objasňování pojistných podvodů v oblasti pojištění vozidel je využíváno velké množství jednotlivých druhů kriminalistických expertiz a zároveň dalších znaleckých zkoumání napříč jednotlivými vědními obory. Za nejčastěji a nejúčinněji využívané lze uvést znalecká zkoumání v oboru doprava, v odvětví doprava silniční (příp. městská) a specializace posuzování příčin dopravních nehod. Dále pak z oboru znalecké činnosti Ekonomika, obor ceny a odhady při specializaci na motorová vozidla příp. jiných movitých či nemovitých věcí. Obvyklé jsou i expertizy z oboru ekonomika v odvětví účetní evidence. Nelze zapomenout na znalecké posudky a odborná vyjádření z oboru strojírenství, konkrétně ve specializaci

¹ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 503.

² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. 1. vyd. Praha: ABOOK s.r.o., 2017, s. 275-283.

STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 63-67.

na posuzování technického stavu a oprav motorových vozidel. V neposlední řadě jsou využívány znalecké posudky ze zdravotnického oboru, odvětví soudní lékařství či psychiatrie, ke zjištění zdravotního stavu. V žádném případě se nejedná a absolutní výčet všech využitelných druhů expertiz, způsoby páchání pojistných podvodů se rychle mění a některé způsoby spáchání jsou velmi individuální.

V následujícím přehledu jsou uvedeny vybrané kriminalisticko-technické expertizy a další možnosti znaleckého zkoumání napříč vědními obory. Za účelem maximální stručnosti a přehlednosti, jsou jednotlivé body stručně prezentovány a uvedeny příklady možností jejich využití při odhalování a objasňování pojistných podvodů.

Kriminalisticko-technické expertizy

a) Kriminalisticko-mechanoskopická expertiza

- Mechanoskopie se zabývá posuzováním zákonitostí vzniku, trvání (existence) a zániku stop vytvořených nejrůznějšími nástroji a v řadě případů i identifikací nástrojů podle jimi vytvořených stop.¹
- Objekty zkoumání jsou: nástroje a stopy nástrojů; zámky, uzávěry a mechanické zábranné systémy; napadené bezpečnostní úschovné systémy; plomby; poškozená skla; mechanoskopické poškození oděvních součástí; mechanicky poškozené předměty.
- Využitelnost se nabízí při prověřování, zda nejde o fingované vloupání do vozidla nebo v případech fingovaného odcizení vozidla. Zkoumání zámků vozidel nebo spínací skříňky vozidla k posouzení, zda se pachatel dostal do vozidla násilím nebo měl k dispozici originální klíče. Zkoumání poškození skla, zejména k posouzení z jakého směru působila destruktivní síla. Mechanoskopické zkoumání je možné využít při zjišťování zákonitostí vzniku poškození na vozidle, které je předkládáno jako související se škodní událostí, ale jde o poškození, které vzniklo před vznikem škodní události za jiných okolností nebo bylo tzv. doděláno po vzniku škodní události, za cílem navýšení pojistného plnění.

b) Kriminalisticko-defektoskopická a metalografická expertiza

- Zjišťování místa, rozsahu, příčin vad a průběhu poškození, porušení kovových a nekovových materiálů, předmětů, částí strojů, zařízení, jejich vlastností a funkce. U kovových materiálů se zkoumá jejich vnitřní stavba za účelem zjištění způsobu mechanického a tepelného zpracování. U odstraněných a pozměněných znaků se zkoumá jejich stav, provedení a stopy předchozího označení.
- Objektem zkoumání jsou: poškozené a porušené kovové či nekovové předměty, části strojů a zařízení; vlastnosti předmětů, částí strojů a konstrukcí z kovových a nekovových materiálů; poškozené pneumatiky (pláště, duše a disková kola); nečitelné, pozměněné a odstraněné znaky (symboly a čísla) vyražené do kovových materiálů; odstraněné a pozměněné identifikační znaky motorových

¹ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická technika*. 2. Vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 190–212.

vozidel; druh, shodnost a vlastnosti materiálů (struktura kovů a slitin, chemické složení atd.); natavené elektrické měděné vodiče.¹

- Ve vztahu k trestným činům v oblasti pojistných podvodů je vždy důležité zjistit skutečnou příčinu vzniku pojistné události, z toho důvodu je zde v některých případech prostor pro využití kriminalisticko-defektoskopické a metalografické expertizy. V případě, že skutečná příčina vzniku škody není krytá pojištěním, pojištěný se snaží uměle pozměnit okolnosti vzniku škodní události za účelem podvodného získání nebo maximalizace pojistné plnění.

Dalším nezpochybnitelným přínosem je zkoumání odstraněných, pozměněných, předchozích označení, zejména ke zjištění skutečné identity vozidla nebo jeho jednotlivých částí (VIN; SKZ – výrobní identifikační číslo navigace z koncernu VW; aj.). Např. pachatel uplatní právo na pojistné plnění za odcizení vozidla, ale pachatel pouze pozměnil VIN vozidla a některé další individuální identifikátory na údajně odcizeném vozidle, které provozuje pod jinou identitou.

c) Kriminalistická expertiza ručního písma a kriminalistická jazyková expertiza psaného projevu

- Zkoumání ručně psaných materiálů, jehož cílem je identifikace osoby, která text vytvořila. Pro potřeby jazykové expertizy psaného projevu ke zjištění autora psaného textu nemusí být nutně k dispozici ručně psaný materiál. Je posuzována jazyková i grafická stránka písemného projevu. Podle grafické stránky se určuje identifikace pisatele, podle jazykové stránky identifikujeme autora.
- Objektem zkoumání při kriminalistické expertize ručního písma jsou různé druhy písma (hůlkové, perličkové a kurzíva), číslice, podpisy, znaky a symboly. V případě kriminalistické jazykové expertizy psaného projevu jsou zkoumány pouze jazykové projevy souvislé a psané v českém jazyce.
- Kriminalistická expertiza ručního písma slouží primárně pro zjištění osoby, nejčastěji v roli pojištěného či pojistníka, která sjednala nebo změnila pojistnou smlouvu, případně k identifikaci osoby, která písemně komunikuje s pojišťovnou ve vztahu k uplatnění práva na pojistné plnění nebo jiné obdobné plnění a při likvidaci pojistné události. Kriminalistická jazyková expertiza lze využít jen výjimečně, při dokazování skutečnosti, kdo a jakým způsobem uplatnil právo na pojistné plnění (nebo jiné obdobné plnění) nebo kdo sděloval či nesděloval informace v průběhu likvidace pojistné události.
- Např. Pojištěný tvrdí, že nesjednal pojistnou smlouvu, nepodepsal záznam o dopravní nehodě, nepodepsal jinou dokumentaci související s pojistnou událostí atd. Zplnomocněná osoba tvrdí, že neposkytla nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje v psané formě k pojistné události. Účastníci tvrdí, že došlo k zneužití jejich osobního e-mailu, z kterého docházelo ke komunikaci mezi pojišťovnou a poškozeným (nebo pojištěným či jinou pověřenou osobou).

¹ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická technika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 370-388.

d) Kriminalistická technická expertiza dokladů a písemností

- Zkoumání materiální podstaty vzniku písemností tj. všechny prostředky a materiály, které se používají v procesu psaní, tisku, rozmnožování a při dalších úkonech sloužících ke grafickému sdělování informací. Písemnost je jakýkoliv psaný, tištěný, rozmnožený a kreslený materiál, kromě cenin a platidel, které tvoří zvláštní skupinu. Doklad je druh listiny, který má vztah k totožnosti určité osoby a zároveň prokazuje určitou skutečnost – osobní průkaz, osvědčení, potvrzení apod. Listinou se rozumí písemnost důležitého obsahu, veřejného i soukromého charakteru. Veřejné listiny vydává státní orgán v rámci své pravomoci v předepsané formě, dále listiny vydané soudem, úřadem či jiným orgánem, pokud zakládají nějaké právo či povinnost nebo sdělují určitý stav (např. smlouvy).
- V kriminalistickém zkoumání rozlišujeme objekty zkoumání dle pravosti na následující skupiny:
 - o Pravé – vyhotoveny oprávněnou institucí nebo osobou a mají všechny předepsané náležitosti. Na objektu nejsou žádné rozdíly v komparaci s originálním vzorem.
 - o Pozměněné – objekty vycházející z objektů pravých, ale jsou upraveny tak, aby vyhovovali účelu pachatele. Jde o dodatečné úpravy textu, položek, finančních částek, osobních údajů, fotek, otisku razítka, tzn. připsání, přepsání nebo odstranění jednotlivých údajů.
 - o Padělané – objekty od základu zhotoveny neoprávněnou osobou, cílem je co nejuvěrnější napodobenina, aby nezbudila pochybnosti.
- Pojišťovny požadují v průběhu likvidace pojistné události určité doklady a písemnosti, jejichž doložení je nezbytné k jejímu ukončení. Nejčastěji jde o záznam o dopravní nehodě, technický průkaz, řidičský průkaz, doklady prokazující provedení opravy vozidla, doklady prokazující nákup použitých nebo originálních náhradních dílů aj. Všechny uvedené písemnosti mohou být pachateli pozměněny nebo padělané, a to za účelem získání pojistného plnění, na které by neměli za určitých okolností právo (např. vyhnutí se výluce z pojištění – řidič neměl řidičské oprávnění při vzniku škody z havarijního pojištění) nebo k neoprávněnému navýšení pojistného plnění za účelem maximalizace zisku (př. dokládání falešných faktur za značkové náhradní díly, neprovedené opravy atd.).

e) Kriminalistická audioexpertiza

- Kriminalistická audioexpertiza je specifickou metodou kriminalistické praktické činnosti zabývající se zkoumáním lidského hlasu a dalších stop ve zvukových záznamech, jejímž cílem je zjištění identity mluvčí osoby, nahrávacího zařízení a dalších okolností v souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí. Hlavní činností je identifikace mluvčího.
- Pachatelé tvrdí, že se nepodíleli na podvodném jednání v souvislosti s uplatněním práva na plnění z pojištění nebo obdobné plnění prostřednictvím telefonického hovoru, že neznámá osoba jednala pod jejich jménem, nemohli tak uvádět nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčet. Provedením kriminalistické audioexpertizy je možné verifikovat, zda je pachatelem podezřelý.

f) Kriminalistická počítačová expertiza

- Kriminalistickou počítačovou expertizou se rozumí činnost, při které se vyhledávají, zpřístupňují a zkoumají předměty a nehmotné stopy v počítačových systémech a digitální technice. Objektem zkoumání jsou jakékoliv nosiče dat (informací) v digitální formě, hmotné a nehmotné stopy v počítačovém systému nebo jeho částech. Hmotné stopy jsou technické předměty, které jsou částmi počítačového systému. Nehmotné stopy jsou informace uložené v pamětech a paměťových médiích různých typů.¹
- Při znaleckém zkoumání jsou digitální stopy snadno změnitelné, poškoditelné nebo zničitelné. Zkoumání proto musí být provedeno na datech, která byla pořízena formou přijatelných forenzních procedur a dodržováním základních forenzních principů, standardně na kopiích originálních dat. Pouze výjimečné okolnosti mohou způsobit, že nelze pořídit kopie originálních dat, zkoumání lze také v takové mimořádné události situaci provést na originálních datech za dodržení speciálních opatření.²
- Při formulaci otázek pro znalce nesmí být předepsáno použití konkrétních technik, technologií, metod nebo postupů. Povinností znalce je použití prostředků, které povedou ke zcela objektivním výsledkům. Otázky směřují k tomu, co je třeba zjistit nebo prokázat, ale neukládat způsob provedení.
- V případech vyhledávání a zajišťování důkazních prostředků ze zajištěné výpočetní techniky a paměťových médií. Může jít o programy sloužící k modifikaci nebo padělání písemností a dokladů, dokumenty s přehledem spáchaných pojistných podvodů, kopie originálních písemností nebo dokladů aj.

Vybrané další možnosti znaleckého zkoumání z dalších oborů znalecké činnosti

a) *Obor doprava, odvětví doprava silniční a doprava městská, specializace posuzování příčin dopravních nehod*

- Technické posouzení příčin dopravních nehod, jejichž součástí je objasňování charakteru vzniklých škod ze strany kompatibility a plauzibility.
 - o Kompatibilitou se rozumí vzájemné uspořádání poškození dopravních prostředků a charakter, intenzita a směr vzniklých stop a poškození. Kompatibilita se posuzuje ve vztahu k vzájemnému poškození vozidel a poškozených objektů, zároveň jí rozlišujeme na kompatibilitu plnou a kompatibilitu částečnou, pokud nejde o nekompatibilitu.
 - o Plauzibilita je prostorová a časová hodnověrnost k počínání řidičů vozidel ve vztahu k dráze-času-rychlosti v souladu s fyzikálně-technickými zákonitostmi a využitelnou částí účastníky deklarovaneho nehodového děje. V praxi jde o technické posouzení doby reakce řidiče, přiměřenosti, způsobu a intenzity jeho manévrování v jím vylíčené dopravní situaci a následné posouzení technické přijatelnosti výpovědí.

¹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. 1. vyd. Praha: ABOOK s.r.o., 2017, s. 275.

² PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 627-635.

- Základním předpokladem vysokého přínosu znaleckého posudku, jakožto důkazního prostředku, je vypořádání se s problematikou vymezení správných otázek pro znalce. V obecné rovině může být zadání znalci následující: *provést komplexní analýzu nehodového děje; stanovit možnosti jednotlivých účastníků zabránit vzniku škody nebo dopravní nehody; určit technickou příčinu dopravní nehody; uvést další zjištěné podstatné skutečnosti k dané věci.*

V případech, kdy je zapotřebí zjistit určité skutečnosti nebo okolnosti, které nebyly spolehlivě zjištěny jinými důkazními prostředky, zadavatel posudku má možnost položit sadu konkretizovaných otázek, například na: *rychlost vozidla těsně před nehodovým dějem a v místě střetu; směr a velikost rychlosti chůze a jednání chodce během celé doby jeho pohybu před střetem; mechanismus vlastního střetu; místo střetu; zjištění časových a prostorových možností, kdy nejdříve měli jednotliví účastníci důvod na vznikající kritickou situaci reagovat; určit technicky přijatelný rozsah poškození na vozidle, vozidlech a dalších objektech; atd.*¹

- Dalším základním předpokladem je zajištění komplexních podkladů pro uvedenou analýzu, je zapotřebí, aby při ohledání bylo dokumentováno zejména.²
 - situace místa dopravní nehody (protokol, plánek a fotografie),
 - délka, tvar, poloha na vozovce a kvalita brzdných, blokovacích, smykových a dřecích stop, stopy otěru obuvi aj.,
 - poloha první a poslední střepiny vč. oblast těžiště střepin,
 - konečná poloha poškozeného chodce vč. jeho orientace – hlava, nohy,
 - konečná poloha jeho oděvu a obuvi,
 - konečná poloha vozidla a jeho součástí,
 - detailní poškození vozidla s výškovým zaměřením,
 - všechny otěry, zbytky vlasů, tkání a jejich lokalizace,
 - přesná poloha všech vozidel a objektů vč. překážek rozhledu,
 - poloha všech stop, jež by mohly naznačovat místo střetu,
 - poloha dopravního značení a veřejného osvětlení,
 - technický stav vozidla vč. ověření typu, druhu a stavu pneumatik,
 - přesný čas nehody, oblačnost, vítr, teplota, dohlednost, výška a kvalita vodní či jiné vrstvy na vozovce s přesným popisem,
 - směr a způsob pohybu chodce, jeho charakter, místo odkud mohl na vozovku vyjít,
 - postavení svědků v místě nehody,
 - aj.

¹ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 521-522.

² PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 522.

- Nejčastěji využívané programy pro analýzu dopravních nehod jsou: PC-CRASH¹ a Virtual Crash.²
- Předmětné znalecké zkoumání je důležitým důkazním prostředkem v případech pojistných podvodů, kdy jde o úmyslně vyvolané škodní události, fingované dopravné nehody nebo fiktivní dopravní nehody. Výsledkem znaleckého zkoumání může být např.: vozidla nebyla ve vzájemné interakci – výšková nekorespondence, nekompatibilní intenzita nárazu, charakter poškození neodpovídá deklarovanému nehodovému ději, místo vzniku škodní události neodpovídá deklarovanému nehodovému ději, deklarovaným nehodovým dějem nemohlo dojít k poškození v daném rozsahu (tzv. přeražení předchozího poškození nebo nárokování nesouvisejícího poškození) atd. Prokázání úmyslu pachatele je velmi problematické a je prakticky vyloučené. Znaleckým zkoumáním lze v určité míře a v určitých specifických případech, nejčastěji při existenci videozáznamu, prokázat úmyslné vyvolání škodní události/dopravní nehody.

b) *Obor ekonomika, odvětví ceny a odhady při specializaci na motorová vozidla příp. jiných movitých či nemovitých věcí*

- Např. posouzení skutečné hodnoty/ceny poškozených věcí vč. motorových vozidel. Tento druh znaleckého zkoumání je důležitý pro určení skutečně vzniklé nebo hrozící škody v souvislosti se spácháním pojistného podvodu.

c) *Obor ekonomika, odvětví účetní evidence*

- Např. posouzení účetnictví a s ním souvisejících dokladů k prověření poškozeným nebo opravcem doložených nabývacích dokladů k provedené opravě, zapůjčenému náhradnímu vozidlu, nabývacích dokladů k náhradním dílům aj. Typickým způsobem podvodného jednání je dokládání uvedených druhů fiktivních či modifikovaných dokladů, na jejichž základě je vznesen nárok na výplatu či navýšení pojistného plnění.

d) *Obor strojírenství, odvětví strojírenství všeobecné, specializace posuzování technického stavu a oprav motorových vozidel*

- Např. posouzení, zda poškozený uplatňuje shodné poškození v komparaci s předchozím poškozením vozidla. V případech, kdy je podezření na tzv. „nastrojení“ poškozených dílů z jiné předchozí zadokumentované dopravní nehody/pojistné události.
- Dalším zadáním pro znalecké zkoumání je technické posouzení způsobu opravy vozidla. Takové posouzení je důležité v porovnání s doloženými doklady za opravu vozidla, za pořízení náhradních dílů a zapůjčení náhradního vozidla po dobu opravy. Podvodné jednání, kdy jsou doloženy padělané nebo fiktivní doklady v souvislosti s opravou vozidel, přičemž fakturace neodpovídá skutečně provedené opravě, jsou jedním z nejčastějších modus operandi trestného činu pojistného podvodu.

¹ Více na: http://dsd.at/index.php?option=com_content&view=article&id=76:pc-crash&catid=37&Itemid=207&lang=en

² Více na: <http://vcrash3.com/>

e) **Obor zdravotnictví, odvětví soudní lékařství**

- Např. posouzení rozsahu újmy na zdraví ve vztahu k deklarovanému nehodovému ději ze strany poškozeného. Ze strany pojišťoven je evidován strmý nárůst uplatňovaných nároků za jinak těžko verifikovatelné zranění typu – whiplash (distorze páteře), kdy poškozená osoba uvádí mj. dlouhodobé psychické poruchy či emoční a intelektové problémy. Znalecké posudky jsou zpracovávány i u celé škály dalších případů, kdy je zapotřebí objektivně posoudit rozsah způsobené újmy na zdraví v souvislosti s dopravní nehodou a předchozí anamnézou. Cílem takového znaleckého zkoumání je zjistit, zda poškozený neuvádí nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje a podstatné údaje o svém zdravotním stavu.
- Další posouzení, zpravidla ve spolupráci se znalcem z oboru doprava se specializací na příčiny vzniku dopravních nehod, je zaměřeno na zjištění pozice osob ve vozidle v době vzniku dopravní nehody – kdo byl řidičem; kdo kde seděl; použití bezpečnostního pásu aj.
 - V případě, že poškozený nepravdivě uvede pojišťovně, že byl připoután bezpečnostním pásem, i když nebyl, lze takové jednání teoreticky kvalifikovat jako pojistný podvod. V případech, kdy poškozený nepoužil bezpečnostní pás, dojde ke snížení pojistného plnění. Podle názoru autora by muselo být poškozenému prokázáno, že o možnosti snížení pojistného plnění při nepoužití bezpečnostních pásů věděl. Dalším případem prověřovaného podvodného jednání je uvedení nepravdivé informace v osobě řidiče v době vzniku pojistné události, zejména z havarijního pojištění, kdy pojištěnému nevzniká nárok na pojistné plnění z taxativně uvedených důvodů – řidič byl pod vlivem alkoholu, bez řidičského oprávnění atd.
 - Př. znalecké zkoumání k použití bezpečnostních pásů vychází ze základních předpokladů, že na charakter a závažnost poranění má vliv nárazová rychlost, mechanismus vlastní nehody, druh a typ vozidla, poloha těla v okamžiku nehody použití bezpečnostních pásů a v neposlední řadě použití bezpečnostních pásů apod. Použití bezpečnostních pásů lze posuzovat, podle deformace vozidla směrem dovnitř a zároveň, dle poranění osob, které vzniká primárně nárazem do pevné překážky, sekundárně pak akcelerací a decelerací. Bezpečnostní pásy chrání řidiče a spolujezdce především před zraněním, způsobených prudkým posunem těla vpřed při čelních nárazech, a tím zabraňuje nárazu do tvrdých součástí kabiny vozidla.¹ Z hlediska poranění a stop ve vozidle lze určit, i která osoba kde seděla. Z technického hlediska je využívána i metoda zkoumání bezpečnostních pásů, které nesou typické znaky v případě jejich použití, který mi jsou např. spálená plocha v místě záseku spony a vytažené nenavinuté pásy.

¹ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 560-561.

f) **Obor zdravotnictví, odvětví psychiatrie**

- Např. posouzení zdravotního stavu v souvislosti s deklarováním post-traumatickým syndromem u poškozených po dopravní nehodě, kdy byl ze strany poškozeného uplatněn nárok na pojistné plnění z důvodu nemateriální újmy.

g) **Obor kriminalistika, odvětví kriminalistika, specializace druhotná identifikace motorových vozidel**

- Např. znalecké zkoumání k identifikaci majitelem doloženého klíče od odcizeného vozidla, jehož majitel sjednal pojištění na riziko odcizení vozidla a následně uplatnil nárok na pojistné plnění. Znaleckým zkoumáním je zjištěno: zda klíč patřil k odcizenému vozidlu; kdy byl klíč vyroben; kým byl klíč vyroben; kdo nechal klíč vyrobit a z jakého důvodu; zda byl klíč tzv. spárován s vozidlem aj. V případě, že je zjištěno, že pojištěným předkládaný klíč nepatřil k odcizenému vozidlu nebo byl klíč vyroben dodatečně a nebyl sjednocen s vozidlem, lze hovořit o silném indikátoru pojistného podvodu, kdy vozidlo nemuselo být odcizeno za okolností deklarovanych pojištěným.

Závěr

Cílem příspěvku bylo zpracování vybraných dostupných odborných poznatků a využití vlastních znalostí a zkušeností, k vypracování přehledného shrnutí a možností využití významné kriminalisticko-taktické metody, kterou je kriminalistická expertiza a spolupráce policisty se znalcem, přičemž předkládaný příspěvek je rozdělen na 2 části: a) *obecné vymezení kriminalistické expertizy a spolupráce policisty se znalcem*, b) *kriminalistická expertiza a spolupráce policisty se znalcem ve vztahu k trestnému činu pojistného podvodu*.

Ve vztahu k odhalování a objasňování pojistných podvodů v oblasti pojištění vozidel je využíváno velké množství jednotlivých druhů kriminalistických expertiz a zároveň dalších znaleckých zkoumání napříč jednotlivými vědními obory. Za nejčastěji a nejúčinněji využívané lze uvést znalecká zkoumání v oboru doprava, v odvětví doprava silniční (příp. městská) a specializace posuzování příčin dopravních nehod. Dále pak z oboru znalecké činnosti Ekonomika, obor ceny a odhady při specializaci na motorová vozidla příp. jiných movitých či nemovitých věcí. Obvyklé jsou i expertizy z oboru ekonomika v odvětví účetní evidence. Nelze zapomenout na znalecké posudky a odborná vyjádření z oboru strojírenství, konkrétně ve specializaci na posuzování technického stavu a oprav motorových vozidel. V neposlední řadě jsou využívány znalecké posudky ze zdravotnického oboru, odvětví soudní lékařství či psychiatrie, ke zjištění zdravotního stavu. V žádném případě se nejedná a absolutní výčet všech využitelných druhů expertiz, způsoby páchání pojistných podvodů se rychle mění a některé způsoby spáchání jsou velmi individuální.

Problematika pojistných podvodů je charakteristická svou dynamikou, kdy dochází k relativně rychlým změnám v modus operandi pojistného podvodu, avšak v rámci policejní taktiky a technických možností zkoumání, disponují orgány činné v trestním řízení kvalitními kriminalisticko-taktickými metodami, které jsou využitelné při odhalování, objasňování a vyšetřování pojistných podvodů. Mezi nejvýznamnější z nich lze bezesporu označit kriminalistickou expertizu a spolupráci policisty se znalcem.

Literatura a zdroje

- DRAŠTÍK, Lukáš a Jaroslav Fenyk a kol. *Trestní řád: komentář*. Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). 2552 s. ISBN 978-80-7552-600-7. Právní stav v ASPI k 1. 5. 2017.
- KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 332 s. ISBN 978-80-7478-042-4.
- NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. 1. vyd. Praha: ABOOK s.r.o., 2017. 548 s. ISBN 978-80-906974-0-9.
- NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha: EUROUNION, s.r.o., 2004. 328 s. ISBN 80-7317-036-1.
- PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 1018 s. ISBN 978-80-7380-589-0.
- RÁBEK, Vlastimil. *Analýza příčin vzniku a průběhu škodných událostí v oboru pojištění motorových vozidel*. 1. vyd. Olomouc: Vlastimil Rábek, 2012. 367 s. ISBN 978-80-904944-0-4.
- RÁBEK, Vlastimil. *Interakce lidského těla s interiérem vozidla*. 1. vyd. Olomouc: Vlastimil Rábek, 2009. 256 s. VPRA-SCP-2009-06-01.
- RÁBEK, Vlastimil. *Vybrané postupy analýzy dopravních nehod*. 1. vyd. Olomouc: Vlastimil Rábek, 2009. 217 s. VPRA-SCP-2009-06-02.
- STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80-7380-095-6.
- STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická technika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 431 s. ISBN 978-80-7380-052-9.

RESUMÉ

Článek je věnován problematice policejní taktiky, konkrétně vybrané významné kriminalisticko-taktické metodě, kterou je kriminalistická expertiza a spolupráce policisty se znalcem ve vztahu k trestným činům pojistného podvodu.

První část příspěvku je obecným vymezením kriminalistické expertizy a spolupráce policisty se znalcem, a to včetně základního legislativního rámce, definice etap vytváření znaleckého posudku, obsahu posudku, dělení expertizy dle druhu a její hodnocení.

Druhá část příspěvku se specificky orientuje na aspekty kriminalistické expertizy a spolupráce policisty se znalcem ve vztahu k trestným činům pojistného podvodu.

Klíčová slova: podvod, pojistný podvod, kriminalistika, kriminalistická taktika, kriminalistická expertiza, spolupráce policisty se znalcem, znalecký posudek, analýza příčin vzniku dopravních nehod, soudní znalec, pojištění motorových vozidel.

S U M M A R Y

VYSKOČIL, Martin: CRIMINALISTIC EXPERTISE AND COOPERATION OF A POLICE OFFICER WITH AN EXPERT IN THE CRIME OF INSURANCE FRAUD

The article is about the issue of police tactics, specifically selected significant criminological-tactical method which is the criminological expertise and the cooperation of a police officer with an expert in relation to the crime of insurance fraud.

The first part of the article is a general definition of forensic expertise and police cooperation with an expert, including the basic legislative definition, the definition of the stages of expert opinion creation, content of the expert opinion, division of the expertise by type and its evaluation.

The second part of the paper specifically focuses on the aspects of forensic expertise and the cooperation of a police officer with an expert in relation to criminal offences of insurance fraud.

Keywords: fraud, insurance fraud, criminalistics, criminalistic tactics, criminalistic expertise, police cooperation with an expert, expert opinion, analysis of cause of traffic accidents, forensic expert, insurance of motor vehicles.

